



## Türkiye Cumhuriyetinin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme

\*Melike ERDİL<sup>1</sup>

Gazi Üniversitesi, Türkiye

Geliş Tarihi: 1 Haziran 2018

Kabul Tarihi: 30 Haziran 2018

### Özet:

Bu araştırmada, Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile çıkan ilk çocuk dergisinin ilk 50 sayısında yer alan yazıların, 'yazım kurallarına uygunluğu' ve derginin 'okuyucularına karşı yaklaşımını' tespit etmek amaçlanmaktadır. Türk çocuk edebiyatı süreli yayın taramasında, Cumhuriyet döneminin Latin harfleri ile basılan 'ilk' çocuk dergisinin, 'Çocuk Sesi' olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, 'nitel araştırma yönteminden' biri olan 'doküman incelemesi tekniği' kullanılmıştır. 1938 Yılında basılmaya devam eden derginin erişilen 464. sayısının geniş bir evreni temsil etmesinden dolayı 'Çocuk Sesi' dergisinin yalnızca ilk 50 sayısı örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma verileri, 'tümevarım yaklaşımı' doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma kapsamında, 'Yazım' ve 'Tutum' kategorileri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler; 'Ses Bilgisi', 'Yazım Yanlışı' ve 'Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimeler' olmak üzere üç farklı 'sözcük' analiz birimine ayrılarak incelenmiştir. 'Derginin Okuyucuya Karşı Yaklaşımı' açısından ise 'cümle' analiz birimine ayrılarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, ilk 50 sayının tamamında da bazı kelime eklerinin yazımında 'Ses Bilgisi' açısından 'geniş ünlü (-a ve ya -e) yerine dar ünlü (-ı veya -i)' kullanımının tercih edildiği görülmüştür. Yine ilk 50 sayının tamamı incelendiğinde, derginin baskı sonrası bazı kelimelerinde 'Yazım Yanlışı' yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca günümüzde kullanılmayan 'Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimelerin' hangi kelimeler olduğu da saptanmıştır. 'Çocuk Sesi' dergisinin, 'okuyucuya yaklaşımı' ise 'samimi bir üslup kullanarak okuyucu ile konuşuyormuş' gibi 'okur merkezli' bir yaklaşım benimsediği tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Çocuk Edebiyatı, Çocuk Süreli Dergileri, İlk Çocuk Dergisi.

### Abstract:

In regards to the first 50 editions of the first children's periodical of the Republic of Turkey published in Latin alphabet, this study aims to establish the 'articles' conformity to spelling rules' and 'the periodical's approach towards its readers.' It is confirmed that the 'first' children's periodical published in Latin alphabet in the Republican period is 'Çocuk Sesi' (The Voice of Children) according to an investigation in periodicals of Turkish children's literature. This study uses 'document analysis technique' which is one of the 'qualitative research methods'. Since the latest reached issue number is 464 published in 1938 indicating a huge universe, this study examines only 'the first 50 editions' of the periodical as a sample. Research data is analyzed by adopting 'inductive approach. As a result, 'Writing' and 'Attitude' categories are discovered. The obtained data is examined by separating into 3 different 'word' analysis unit, including 'Phonics,' 'Spelling Mistakes,' 'Words that Lost its Currency' and 'Periodical's Approach Towards its Readers.' According to the result of this study, in all 50 editions, close vowels (-ı or -i) were used preferentially instead of open vowels (-a or -e) in the spelling of some words in regards to 'Phonics.' When all 50 editions are investigated completely, we found some 'Spelling Mistakes' in some words after the periodicals were published. Moreover, we detected the words that are in the category of 'Words that Lost its Currency or Words Whose Spelling Has Changed.' It is revealed that 'Çocuk Sesi' periodical adopted a 'reader-oriented' approach 'as if talking to the reader sincerely' as its 'approach towards the reader.'

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, E-Mail: melikeerdil@gmail.com

**Key Words:** *Children's Literature, Children's Periodicals, First Children's Periodical.*

## 1. Giriş

Çocuk edebiyatı terimi 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış ve o yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Çocuk edebiyatının tanımını yapabilmek için öncelikle bu kelime grubunu meydana getiren çocuk ve edebiyat kavramlarının ne anlama geldiğini bilmemiz gerekmektedir. Türkçe Sözlük'te çocuk, bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan; edebiyat ise, olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı olarak tanımlanmaktadır. Tamlamayı oluşturan sözcüklerden de anlaşılacağı üzere, çocuk edebiyatı deyimiyle, 2-14 yaşları arasındaki kimselerin ihtiyacını karşılayan bir edebiyat alanı anlatılmak istenmektedir (Akbaş, 2009, s.2 akt. Ungan ve Demir, 2016, s.41).

Çocuk edebiyatının önemli parçalarından biri çocuk dergiciliğidir. Dergilerde yayımlanan yazıların genel olarak iki amacı göze çarpmaktadır; birincisi öncelikle çocukların sosyal, kültürel ve duygusal yönden gelişimlerini sağlamak, ikicisi ise anne ve babalara; çocukların gelişimleri, sağlıkları ve beslenmeleri hakkında bilgi vermektir (Sarı, 2005, s. 8).

Çocuk yazını kapsamında olan çocuk süreli yayınlarına özen gösterilmeli ve çocuk eğitimi bağlamında bu dergilerinin sayısının ve niteliğinin artırılması yönünde çaba gösterilmelidir (Çelik, 2017, s. 7).

Çocuk edebiyatı alanında süreli dergiler bünyesinde yapılan alanyazın taramasında Tanzimat Döneminden itibaren süreli çocuk dergilerinin çıkarıldığı tespit edilmiştir.

Tanzimat Döneminin ilk çocuk dergisi olan 'Mümeyyiz' 1869-1870 yılları arasında toplam 49 sayı olarak yayımlanmıştır. Hazine-i Etfâl (1873), Sadâkat (1875), Etfâl (1875), Ayîne (1875), Tercümân-ı Hakikat (1880), Aile (1880), Bahçe (1880) gibi dergiler de Tanzimat Dönemi sonrası çıkan dergiler arasında yer almaktadır (Çıkla, 2005, s.97).

İlgili literatür taramasında çocuk edebiyatı süreli dergileri üzerine tarama çalışmalarının da yapıldığı saptanmıştır. Cüneyd Okay, 'Eski Harfli Çocuk Dergilerinde' 49 çocuk dergi-gazetesini tespit ederken İsmet Kür de 'Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları' isimli kitabında 28 süreli dergi tespit etmiştir (Oğuzkan, 1983, ss. 217-218).

Bu araştırmada ise Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile yazılan ve ilk çocuk dergisi olan "Çocuk Sesi" üzerine bir değerlendirme yapılacaktır.

### 1.1. Çocuk Sesi Dergisi

Yeni harflerin kabulü ve çocukların okullaşma oranlarındaki yükselmeye beraber, Cumhuriyet döneminde çocuk gazete ve dergilerinin sayısı artış gösterse de önceki dönemlerde olduğu gibi yayın hayatını uzun ve kesintisiz bir şekilde devam ettirenler az sayıda olmuştur. Bunlara örnek olarak, *Çocuk Sesi*, *Afacan*, *Arkadaş*, *Mektepli*, *Çocuk ve Yuva* ile *Doğan Kardeş* gösterilebilir (Oğuzkan, 2006 akt. Yiğitbaşı, 2014, s.42).

1928'den sonra çıkan çocuk dergileri arasında; *Çocuk Sesi* (1928-1948), *Mektepli*, *Arkadaş* ve *Çocuk* (Ankara, 1936-1948) dergilerinin ayrı bir önemi vardır. Bu dergiler, Türkiye'de çocuk kitaplarının pek yeterli olmadığı yıllarda çocuklara bir yandan yeni bilgiler kazandırırken, bir yandan da onları okumaya, düşünmeye ve yaratmaya teşvik etmiştir (Gelişli, 2013, s.86).

'Çocuk Sesi' dergisinin ilk sayısı 27 Kânunevel (Aralık) 1928 tarihinde Mehmet Faruk Gürtunca'nın sahipliğinde İlhami Fevzi Matbaasında öncelikle haftalık daha sonra on beş günlük ara ile yaz tatili dönemlerinde ise aylık olarak çıkarılmaya başlanmıştır. İlerleyen sayılarda ise bir ayda üç sayı olarak çıktığı görülmektedir: "Artık 10 Teşrinevelden (Ekim) itibaren Çocuk Sesi her ayın 1 inci, 10 uncu ve 20 nci günleri çıkacaktır (sayı, 44, s.3)."

'Çocuk Sesi' dergisinin ilerleyen sayılarında nicelik olarak sayfa sayısında artış nitelik olarak ise konu çeşitliliği göze çarpar.

1928-1932 Yılları arasında ilk tefrikası yayımlanan "Çocuk Sesi" dergisinin ikinci tefrikası 1932-1947 yılları arasında yayımlanmıştır.

1938 Yılında derginin 464. sayısının tespiti üzerine Cumhuriyet tarihinin en uzun soluklu dergilerinden birisi olduğunu söylememiz mümkündür.

“Boyutları 20,3 x 28,6 cm olan dergi, ilk yıllarında 8, 10, sayfa olarak basılmış iken ilerleyen yıllarda 12 ve 16 sayfa olarak basılmış, nihayetinde yıllarda ise kapak dâhil 20 ila 24 sayfa arasında farklı sayfa adetlerinde basılmıştır. İlk yıllardan itibaren satış fiyatı uzun bir süre 5 kuruş olarak kalmış, daha sonra 25 kuruşa kadar yükselen fiyat artışları görülmüştür (Cezayirlioğlu, 2012).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinin yalnızca bir çocuk dergisi olmasından ziyade çok özel bir misyonun da olduğu söylenilebilir.

1928 yılında çıkarılan bu dergide, Türk milletinin içinde bulunduğu ahval değerlendirildiğinde savaş döneminin yorgunluğu ve yönetim şeklinin değişikliği dikkate alınarak Türk insanına vatanseverlik ve millet olma bilincinin aşılandığı ayrıca bazı hikâye metinlerinin analizi yapıldığında Orta Asya’ya dayanan Türk tarihinin köklü bir geçmişi olduğu mesajının verilmek istendiği oldukça açıktır.

Bu kapsamda, ‘Çocuk Sesi’ dergisinin çocuklara hizmet ettiği gibi her yaştan insana da gerek ideolojik gerek sosyolojik olarak hizmet ettiği görülmektedir.

“İlk sayısı İstanbul’da sadece 650 adet satılan Çocuk Sesi, ikinci senesinde 5.000 adetlik tiraja yükselmiş, dördüncü yılında ise 25.000’lik bir satış grafiği yakalamıştır. Elbette bu artış da Dergi’nin yayın politikasının günün sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap veren tarzı olduğu kadar, yayın hayatımızda çizgi romanların ilgi görmeye başlamasının da büyük katkısı bulunmaktadır. Pek çoğu fotoğraf veya yabancı çizimli olan Çocuk Sesi kapaklarını başlangıçtan itibaren Sezai Solelli, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Kenan, Cemal, Münif Fehim Özatman, Avni Nuri, Görkey, Orhan Tolon gibi ressamlar hazırlamıştır (Cezayirlioğlu, 2012).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinde yer alan metinler üzerine yapılan bir incelemede ise derginin 44. sayısında kaleme alınan şu ifade dikkat çekmektedir: “Çocuk Sesinin bütün yazıları güzeldir. Çünkü siz resimli tarihi hikâyeler seversiniz. Çocuk Sesinde bu hikâyeler eksik değildir. Çocuk Sesi en meşhur muharrirleri yazıdır ve en büyük ressamların resimleri ile süslüdür. Siz meraklı şeyleri, seyahat ve spor havadislerini seversiniz. Çocuk Sesinde her nüshamızın iki sayfası Hayat, Yurtla ve Dünya bilgilerine aittir. Daha neler... neler? (sayı, 44, s.9).” Bu yazının, dergide yer alan metinlerin hangi konu başlıklarından oluştuğu üzerine bilgi verdiğini söyleyebiliriz mümkündür.

### Resim 1: Çocuk Sesi Dergisinin İlk Sayısında Yer Alan Açıklama



Resim-1’de, yer alan ‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk sayısında sayfa 2’de “Çocuklarla Baş Başa” isimli Önsöz niteliğindeki bu yazıda, “Her hafta Perşembe sabahları elinize geçecek olan gazeteniz sizindir.” ifadesi ile derginin haftalık olarak yayınlanmasının planlandığı görülmektedir.

“Yeni harflerimizde okumaya başlayanlara haber veriniz. Onlar da şimdi çocuk demektir (sayı:1, s.2).” cümlesinde ise Latin harfleri ile basılan ilk çocuk dergisi olması hasebiyle her yaştaki insanın okuyabileceği belirtilmektedir.

“Gazetenizin neleri eksiktir? Gazetenizde neler görmek istiyorsunuz? Gazetenizin şeklini beğendiniz mi? Söyleyiniz (sayı, 1, s.3).”; “Mecmuamızda eksik bir şey görürseniz hemen bildiriniz (sayı, 27, s.2).” ifadeleri ile de yeni çıkan bir dergi olduğu için eksiklerinin öngörülemediği bundan sonraki yayımlarda çıkabilecek bu açığın da dergi okuyucuları tarafından kapatılmasına ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 1:** Çocuk Sesi Dergisi İlk Sayısının Konu Dağılımı

Sayı	Tarih	Konu	Sayfa Sayısı
1	27 Kânunel 1928-Perşembe	Çocuklarla Baş başa	2-3
		Bulmaca	3
		Ayının Hediyeleleri	4-5-6-7
		Kara Kedinin Maceraları	8-9-10
		Çok Güzel Bir Ders	11
		Yolcu İle Köylü	11
		Ne Zaman Hasta	11
		Minimini Hikâyeler	11
		Bebek Nasıl Kurtuldu?	12-13
		İşin İçinden Çıkın Bakalım	14
		En Kısa Yol	14
		Bilmece	15-16
		Yıldızın Dikişi	16
		Yok Mu Şu Muzipler	17

Tablo 1’de, yer alan ‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk sayısındaki konu dağılımı incelendiğinde “bulmaca, öykü, hikâye, bilmece” gibi metin türlerine yer verildiği görülmektedir. Derginin ilerleyen sayılarında ise bu metinlerin haricinde ‘şir’ metinleri de eklenmektedir.

### 1. 1. 1. Çocuk Sesi Dergisinin İlk 50 Sayısı

1928 Yılında ilk kez çıkarılan ‘Çocuk Sesi’ dergisinde resim kalitesinin düşük olmasının sebebi ise dönemin şartları ele alındığında I. Dünya Savaşının (1914-1918) sona erdiği ve II. Dünya Savaşının (1939-1945) henüz başlamadığı ‘ara bir dönemde’ yalnızca Türkiye için değil dünya genelinde de baskı ve matbaa kalitesinin günümüzdeki gibi iyi olmadığı aşikârdır... Bu sebepten dolayı ‘Çocuk Sesi’ dergisindeki resim kalitesini de dönemin şartlarına göre değerlendirilmek gerekmektedir.

**Resim 2:** Çocuk Sesi Dergisinin (İlk 50 Sayının) Kapakları

Resim 2, incelendiğinde, 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk yıllarda siyah-beyaz sonraki yıllarda ise renkli olarak basıldığı görülmektedir. Dergideki tüm sayfalar ilerleyen yıllarda renkli olarak basılmıştır.

**Tablo 2:** Çocuk Sesi Dergisinin İlk 50 Sayısı

Sayı	Tarih	Gün	Dergi Adı	Sayfa Sayısı
1	27 Kânunel (Aralık) 1928	Perşembe	Çocuk Sesi	1-17
2	3 Kânunsani (Ocak) 1928	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
3	10 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
4	17 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
5	24 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
6	31 Kânunsani (Ocak) 1929	Perşembe	Çocuk Sesi	1-8
7	11 Şubat 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
8	18 Şubat 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
9	25 Şubat 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
10	4 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
11-12	15 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
13	18 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
14	25 Mart 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
15	1 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
16	8 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
17	15 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
18	22 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
19	29 Nisan 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-8
20	6 Mayıs 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
21	13 Mayıs 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
22	20 Mayıs 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
23	3 Haziran 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-12
24-25	1 Temmuz 1929-"Tatil Günleri Ayda Bir Çıkar."	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-20

26	11 Teşrinisani (Kasım) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
27	25 Teşrinisani (Kasım) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
28	9 Kânunevvel (Aralık) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
29	29 Kânunevvel (Aralık) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
30	6 Kânunsani (Ocak) 1929	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
31	20 Kânunsani (Ocak) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-15
31	6 Şubat 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
33	20 Şubat 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
34	6 Mart 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
35	20 Mart 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
36	3 Nisan 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
37	17 Nisan 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
38	23 Nisan 1930	Çarşamba	Çocuk Sesi	1-16
39	8 Mayıs 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
40	22 Mayıs 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-15
41	29 Mayıs 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
42	19 Haziran 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
43	26 Temmuz 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
44	18 Eylül 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
45	11 Teşrinevvel (Ekim) 1930	Cumartesi	Çocuk Sesi	1-16
46	20 Teşrinevvel (Ekim) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
47	1 Teşrinsani (Kasım) 1930	Cumartesi	Çocuk Sesi	1-16
48	10 Teşrinsani (Kasım) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16
49	20 Teşrinsani (Kasım) 1930	Perşembe	Çocuk Sesi	1-16
50	1 Kânunevel (Aralık) 1930	Pazartesi	Çocuk Sesi	1-16

'Çocuk Sesi' dergisinin kronolojik olarak düzenlenmiş ilk 50 sayısı Tablo 2'de yer almaktadır. Kronolojik sıralama incelendiğinde 'Ekim' ayı yerine 'Teşrinevvel', 'Kasım' ayı yerine 'Teşrinsani', 'Aralık' ayı yerine 'Kânunevel', 'Ocak' ayı yerine ise 'Kânunsani' kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Bu tabloya bakıldığında Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarında, Osmanlı döneminde kullanılan, Hicret (622) yılının baz alınarak hazırlandığı ve güneş yılı takviminin esas alındığı Rumî takvimin etkisinin olduğu görülmektedir.

## 1. 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile çıkan ilk çocuk dergisinde (ilk 50 sayısı) yer alan yazıların, dil bilgisi ve yazım kurallarına uygunluğu açısından değerlendirmek ve derginin okurlarına karşı yaklaşımını tespit etmek amaçlanmaktadır.

## 1. 3. Araştırmanın Problemi

'Çocuk Sesi' dergisindeki metinlerde geçen kelimeleri, yazım kurallarına uygunluğu ve güncel kullanımı açısından incelenmek ve derginin, okurlarına karşı tutumunu belirlemektir.

## 1. 4. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısında, yazarken 'ses değişikliğine' uğrayan ekler, hangi eklerdir?
2. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısında, 'yanlış yazılan' kelimeler, hangi kelimelerdir?
3. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısında, 'güncelliğini yitiren' veya 'yazımı değişen' kelimeler, hangi kelimelerdir?
4. 'Çocuk Sesi' dergisinin 'okurlarına karşı yaklaşımı' nasıldır?

## 2.Yöntem

Bu çalışmada, 'nitel araştırma yöntemlerinden' biri olan 'doküman incelemesi' tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217).

### Doküman İncelemesinin Aşamaları

Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir: (1) dokümanlara ulaşma, (2) özgünlüğü (orijinallik) kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Forster, 1995 akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.223).

#### 2. 1. Dokümanlara Ulaşma

Eğer istenilen dokümanlar gizlilik taşıyorsa, doğrudan araştırmacının kişi ve kurumlara başvurması düşünülebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.224). Bu çalışmada da doğrudan araştırmacı tarafından 'Milli Kütüphaneye' başvurulmuş ve veriler, kütüphane bünyesinde verilen CD ile online olarak temin edilmiştir.

#### 2. 2. Özgünlüğü (Orijinallik) Kontrol Etme

"Elde edilen dokümanlar asıllarının aynı mıdır? (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.225)" sorusu dikkate alınarak belgelerin orijinal olarak 'taratılmış' hallerine ulaşılmıştır.

#### 2. 3. Dokümanları Anlama

"Dokümanlar arasında belirli olay ve olgulara ilişkin olarak, farklı bakış açıları ve yorumlar mevcut mu? (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.226)" sorusu dikkate alınarak 'Çocuk Sesi' dergisinin incelenen ilk 50 sayısında belirli olay ve olgulara karşı farklı bakış açılarının olduğu saptanmıştır.

#### 2. 4. Veriyi Analiz Etme

Araştırmacının bir doküman setini nasıl kullanacağı ve doküman veya dokümanlarda kapsanan veriyi nasıl analiz edeceği, önceden belirlediği problem ve alt problemler yoluyla zaten belirlenmiştir. Yani doküman analizine temel olacak kategori ve temalar zaten bellidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.227). Bu çalışmada da veriler, kategori ve tema boyutunda analiz edilmiştir.

Araştırmada, 'tümevarımcı yaklaşım' tercih edilmiştir. Nitel çalışmada tümevarım ilkesi hâkimdir. Araştırmacı topladığı tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkarak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya çıkarma, topladığı verileri anlamlı bir yapıya kavuşturma yani bu verilerden yola çıkarak bir kuram oluşturma (grounded theory) çabası içindedir (Glasser ve Strauss, 1967, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.53).

##### 2. 4. 1. Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçme

Doküman incelemesine dayalı çalışmalarda, tüm doküman verisinin bir bütün olarak analize konu olması mümkün olmayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.227). 1938 Yılında basılmaya devam eden derginin erişilen 464. sayısının geniş bir evreni temsil etmesinden dolayı 'Çocuk Sesi' dergisinin yalnızca ilk 50 sayısı örneklem olarak seçilmiştir. 1938 Yılında basılmaya devam eden derginin erişilen '464. Sayısının' geniş bir evreni temsil etmesinden dolayı 'Çocuk Sesi' dergisinin yalnızca 'ilk 50 sayısı' örneklem olarak seçilmiştir.

Bu çalışmada 'sistemik örnekleme' tercih edilmiştir. Evrene dâhil olan birim veya bireylerin sayısal, kronolojik veya alfabetik olarak sıraya dizilmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.132).

Sistemantik örneklem seçiminde ‘*kronolojik sıralama*’ baz alındığı için ‘*Çocuk Sesi*’ dergisinin kronolojik sıralama kapsamında ilk 50 sayısı incelenmiştir.

#### 2. 4. 2. Kategorileri Geliştirme

Her kategori altında yapılacak analize konu olan veri, sadece ilgili o kategori altında yer alır ve böylece aynı veri birden fazla kategori altında verilmez (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.228). Bu araştırmada da veriler ‘*kategorilere*’ ayrılarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında, ‘*Yazım*’ ve ‘*Tutum*’ kategorileri tespit edilmiştir.

#### 2. 5. Analiz Birimini Saptama

Araştırmanın amacına bağlı olarak değişik analiz birimleri söz konusudur: *sözcük, tema, karakter, cümle veya paragraf, madde ve içerik* (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.229). Bu araştırmada analiz birimi ‘*sözcük ve cümle*’ üzerinden saptanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler; ‘*Ses Bilgisi*’, ‘*Yazım Yanlışı*’ ve ‘*Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimeler*’ olmak üzere üç farklı ‘*sözcük*’ analiz birimine ayrılarak incelenmiştir. ‘*Derginin Okuyucuya Karşı Yaklaşımı*’ açısından ise ‘*cümle*’ analiz birimine ayrılarak incelenmiştir.

### 3. Bulgular

#### ‘Çocuk Sesi Dergisinin’ Yazım Kurallarına Uygunluğu

##### 3. 1. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Yer Alan Bazı Kelimelerin Eklerinde Geniş Ünlü Yerine Dar Ünlü Kullanımı

‘*Çocuk Sesi*’ dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelime eklerinin yazılışının günümüzde yazıldığı gibi yazılmadığı tespit edilmiştir. Tespit edilen ekler Tablo 3’te, yer almaktadır.

**Tablo 3:** ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Bazı Kelimelerin Eklerinde Geniş Ünlü Yerine Dar Ünlü Kullanımı

Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı	Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı
1	Yapmıya	3	26	Kaynıyan	13
2	Çekmiye	6	27	Geçemiyeceğini	8
3	Etmıye	6	28	İnanılmıyacak	6
4	Olmıyan	5	29	Dinliyen	7
5	Düşünmiyordu	3	30	Toplıyarak	10
6	Tutamıyacağız	4	31	Bükülmiyen	12
7	Söyliyen	2	32	Gülmiyerek	15
8	Giyinicek	4	33	Gürlıyen	11
9	Almıyarak	4	34	Yakalıyacıklarını	5
10	Sönmiyen	2	35	Geçirmiyecek	9
11	Ağlıyan	2	36	Görmiyerek	3
12	Bilmıyen	2	37	İstemiyen	11
13	Söyliyerek	7	38	Ezberliyebilir	12
14	Atlıyanlar	2	39	Edemiyerek	3
15	Başlıyalı	4	40	Bahsetmiyeceksin	4
16	Söylenmiye	5	41	Dinlemiyerek	11
17	İnliyerek	3	42	Sürmiyecekti	3
18	İlerlemıye	6	43	Edemiyeceğini	4



19	Görünmiyen	7	44	Girmiyecek	2
20	Dinlenmiyecek	7	45	Olmıyacaktır	2
21	Gelmiyeceğini	4	46	İlerliyen	8
22	Dönmiyeceğini	4	47	Selâmlıyacaktı	8
23	Vermiyecek	5	48	Ölmiyeceğim	6
24	İstemiyerek	11	49	Beğenmiyip	3
25	Beklemiyerek	11	50	Söyliyorum	12

Tablo 3, incelendiğinde bazı kelime eklerinin yazımında ‘-a’ veya ‘-e’ geniş ünlüleri yerine ‘-ı’ veya ‘-i’ dar ünlülerin kullanımının tercih edildiği tespit edilmiştir.

### 3. 2. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Tespit Edilen Yazım Yanlışları

‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin yazımında baskı hatası veya basıma verilmeden önce gözden geçirilmediği tespit edilmiştir. Yazımı yanlış olan kelimelerin tespiti ise Tablo 4’te, yer almaktadır.

**Tablo 4:** ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Tespit Edilen Yazım Yanlışları

Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı	Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı
1	Eertesi	5	26	Düa (Dua)	3
2	Arkaanı	12	27	Çünkü	1
3	Ormna	3	28	Yüklanmış	5
4	Havesinden	4	29	Pişmandı	6
5	Taşmıyormuş	5	30	Kursanı (Korsanı)	7
6	Bytar	8	31	Talfını (Tarafını)	12
7	Heder (Hedef)	5	32	Pateka	3
8	Çiçcik	4	33	Mutbağını	12
9	Kndisi	6	34	Hittiniz	16
10	Harba	5	35	Ayaletinde	7
11	ğğlum	8	36	Tikkatla (Dikkatle)	11
12	Büyšk	8	37	Kıralıça	6
13	Bnnu (Bunu)	2	38	Caketler	4
14	Harbı	4	39	Kuaulmuş (Kurulmuş)	8
15	Sıgamıyordu	6	40	Elhirligiyle	6
16	Yörüdükten	3	41	Pidiyorsun	3
17	Koşmaktansa	3	42	Döğüp	6
18	Kalpliri (Kalplileri)	4	43	Gazetzsi	7
19	Razi	2	44	Kuulağı	4
20	Vereeğini	4	45	Hakreetler	3
21	Dügebilirler	9	46	Seyretittikçe	5
22	Tutmağı (Tutmayı)	5	47	Cümhuriyet	2
23	Dafa	10	48	Oğramada	10

24	Kşuu	14	49	Dehliyden (Dehlizden)	5
25	Eakat	14	50	Dönpü (Dönüp)	4

### 3. 3. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Güncelliğini Yitiren veya Yazımı Değişen Kelimelerin Tespiti

‘Çocuk Sesi’ dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin günümüzde kullanılmadığı ya da güncelliğini yitirdiği bazı kelimelerin ise yazımının değiştiği tespit edilmiştir. Güncelliğini yitiren veya yazımı değişen kelimeler Tablo 5’te, yer almaktadır.

**Tablo 5:** ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin İlk 50 Sayısında Güncelliğini Yitiren Veya Yazımı Değişen Kelimelerin Tespiti

Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı	Sayı	Kelime	Sayfa Sayısı
1	Gömeç	5	26	İntihap	14
2	Cihet	12	27	Bittabi	5
3	Epice	2	28	Cidal	13
4	Kastamoni	7	29	Kordalâlar	13
5	Bağçivan	6	30	Filhakika	6
6	Ay Han	2	31	Cenubi	13
7	Kâhtane	7	32	Mükabelede	3
8	Murakıp	7	33	Mütehammil	7
9	Remezhan	7	34	Teehhürü	6
10	Narıbeyza	6	35	Empermeabli	9
11	Dercedeceğiz	7	36	Mefkûreciler	8
12	Müteessisim	11	37	Muharrirlerimizden	4
13	Mütehassis	13	38	Kombinezon	5
14	İnhisar	7	39	Avdet Etmek	6
15	Kariimize	7	40	Müşkül vaziyet	5
16	Nezdinde	16	41	Terennüm	12
17	Tahavvül	6	42	Papyekûşe	13
18	Halâs	2	43	Maateesüf	7
19	Âlicenaplığından	2	44	Neşvüneması	4
20	Mahtum	20	45	Bilâhara	4
21	Müşkülât	11	46	Hülâsa	8
22	Acuze	9	47	Nevyork	11
23	İsticvap	5	48	Tebehhur	11
24	Meyus	12	49	Muttasıl	11
25	Domlupınar	20	50	Lâallettayin	13

### 4. ‘Çocuk Sesi’ Dergisinin Okurlarına Karşı Yaklaşımı

Bu bölümde, ‘Çocuk sesi’ dergisinin okurlarına olan yaklaşımı derginin farklı sayılarında tespit edilen ifadeler doğrultusunda sunulacaktır.

'Çocuk Sesi' dergisi, 'okurları arasında yapmadıklarını' şu sözlerle belirtmektedir: "Kastamonide Behçet Beye: "Aziz ve samimî bir kariiniz olduğum halde yalnız iki kartpostaldan bütün istirhamlarıma rağmen birinci mükâfatı kazanamadım." diyorsunuz. Oğlum, bu bir tali meselesidir. Biz her hafta yüzlerce mektup alırız. Herkes bunu ister. Biz kimseyi kimseden ayırmayız. Hiç zannetmiyoruz ki siz Çocuk Sesini mükâfatı için alıyorsunuz. Taliiniz varsa, kurada birinci çıkarsanız mükâfat hakkınızdır. Hücumlarınıza gelince: İnsan sevdiklerine hücum edermiş. Biz bunu böyle telâkki ettik. Göndereceklerinizi bekleriz. Tahrir müdürümüz bir defa görmeli değil mi? (sayı, 10, s.7); "Her mektepten fotoğraf bekleriz (sayı, 13, s.7)."

'Çocuk Sesi' dergisinin, mektup gönderiminde ya da birinci olan okurların hediyelerine ulaşmalarında, mektubun İstanbul'a yetişme süresini dikkate alarak 'İstanbul ve taşra ayrımına' gittiği görülmektedir: "Müddet İstanbul için bir hafta, taşra için on beş gündür (sayı, 1, s.16)."; "Eğer İstanbul'dan kazanılırsa mini mini bir kuzu taşradan olursa zarif bir hediye (verilecektir) (sayı 11, s.15)."; "Birinciye: Bir deniz mayosu. (Birinci) Taşra kariimize (ise) bir pergel takımı (sayı, 15, s.7)."

'Çocuk Sesi' dergisinin, İstanbul dışında olan okurları tarafından gönderilen mektupların İstanbul'a yetişme süresini dikkate alarak bir 'düzeltmeye' gittiği görülmektedir: "Müsabakamızın müddeti evvela on beş gündü. Fakat taşradaki sevgili okuyucularımızdan birçok şikâyet mektupları aldık. Uzak yerlerdeki dostlarımız, hal kâğıtlarını yetiştiremeyeceklerini düşünerek göndermiyorlardı. Veya bize birkaç gün sonra geldiğinden haklarını kaybediyorlardı. Bunun için müddeti üç hafta yaptık. Çocuk Sesi bütün okuyucularından cevaplarını üç hafta nihayetinde bizim elimizde bulunmak üzere göndermelerini rica eder (sayı,7,s.8)."

'Çocuk Sesi' dergisi, taşradaki okurlarının gönderdiği mektubun yetişme süresini dikkate alarak 'mükâfatımız' başlığı adı altında şu şekilde belirtmektedir: "Taşra karilerimiz mükâfat kuponlarını yetiştiremediklerinden kuramızın çekilmesi gelecek haftaya kaldı (sayı, 13, s.8)."

Çocuk Sesi' dergisi, metinler üzerinde yapılan bir hata fark edilerek 'düzeltmeye' gittikleri ve bunu okuyucu ile de paylaştıkları görülmektedir: "Geçen sayımızda, romanımızın birinci satırında (Ali mahpusta ne yapıyordu?) ibaresi başlık olmak üzere yukarıya yazılar yazılacak iken satırlar arasına karışmıştır. Yine sekizinci sayfanın ikinci sütununun birinci satırında (Altıdan)sonra (Yürümeğe başladı) ibaresi sehven unutulmuştur. Tashih ederiz (sayı, 23, s.9)."

'Çocuk Sesi' dergisinin, ilk sayılarında 'tarihlerin yazımında öncelikle ayın ardından günün' yazılmış olması dikkat çekilen bir diğer husustur; "Beş kişiye beşer sayımızı takdim edeceğiz. Müddet Şubat bire kadardır (sayı 4, s.4)." Tarihlerin yazımında bu kullanım, günümüzde mevcut değildir. Derginin ilerleyen sayılarında ise tarihlerin, günümüzdeki gibi yazıldığı görülmektedir: "Mühletimiz 17 mayıs (Mayıs) günü akşamına kadardır (sayı, 39, s.11)."

'Çocuk Sesi' dergisinde, tefrika halinde yayımlanan ve 'Enver Arif' tarafından kaleme alınan "İstiklâl Harbi Romanı: Akdenize Doğru" isimli romanı, 14. sayıda yayımlayamama nedeni olarak 'makinenin bozuk olduğu' gerekçesini okurlarına şu sözlerle belirtmektedir: "Romanımızın adı (AKDENİZE DOĞRU) geçen hafta makinanın bozukluğundan çıkamamıştır. Arzı itizar ederiz (sayı,14, s.5)." Bu gerekçelendirme ile 'Çocuk Sesi' dergisinin, okurlarına verdiği önemi ve dergi disiplinini yansıttığı söylenebilir.

'Çocuk Sesi' dergisi, birinci cildini bitirirken okurlarına 'teşekkür' niteliğinde kısa bir yazı da kaleme aldıkları görünmektedir: "Çocuk Sesi kıymetli okuyucularından gördüğü büyük alâka ile bugün birinci cildini bitirmiş oldu. Bugüne kadar yalnız küçük dostlarımızdan aldığımız teşvik ve teşekkür mektupları ile kendimizden ziyade sevdiğimiz çocukların sevgisi ile hiçbir maddi menfaat beklemeden belki birkaç yüz lira zararlar Çocuk Sesini yaşattık ve yaşatacağız. Bizim için en büyük zevk küçük bir Türk çocuğunun her hafta büyük bir sabırsızlıkla mecmuasını beklemesidir... Karilerimize müjdeleyelim ki Çocuk Sesi, Maarif Vekâletinin himayesini kazanmıştır. Harf inkılabında çıkan ilk Çocuk gazetesi Çocuk Sesi idi. Bu güne kadar yaşadı. Şimdi daha büyük bir kuvvetle, daha sağlam adımlarla "Türk Çocuklarına" daha nefis bir güzellikte görünecektir (sayı, 24-25, s.2)."

'Çocuk Sesi' dergisinin okurlarına sunduğu 'teşekkür' niteliğinde olan bir diğer yazı da ise şu sözler beyan edilmektedir; "Yeni senemizin yeni sayısını geçen hafta alan sevgili Çocuk Sesi karilerinden

birkaç gündür o kadar çok tebrik ve teşvik mektupları alıyoruz ki hepsine ayrı ayrı cevap veremediğimizden hepsine burada teşekkürlerimi sunarım. İstanbul'dan, Ankara'dan, Edirne'den tutun da şarkta ta... Kars'a, cenupta Antalya'ya, şimal de Samsun'a kadar giden ve bütün Türkiye'nin her tarafında sesini duyuran Çocuk Sesi çocuk ordusunun bir bayrağı olarak ellerde dolaşiyor (sayı, 27, s.2).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘birinci cildini’ almak isteyen okurları için “Birinci cildimiz hazırlanıyor. Güzel bir cilt içinde Çocuk Sesini kütüphanelerinde buldurmak isteyen dostlarımıza 25 kuruş mukabilinde altı aylık Çocuk Sesini mücellit (mücellit) olarak veriyoruz. Hemen bize müracaat ediniz (sayı 24-25, s.2).”; ‘Afacan neler diyor?’ başlığı altında birinci cildi almak isteyenler için Afacan’ın ağzından kaleme alınan bir diğer yazı ise şu şekildedir: “Bedava aboneyi ben icat ettim. 125 kuruşunuz varsa hemen bana gönderin. Size geçen sene çıkan sayıları güzel, nefis bir cilt içinde gönderelim ve tam yine 125 kuruşluk 25 sayılık abone kaydedelim. Bu da büyük fırsat (sayı, 27, s.2).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘en çok satış yapan gazete’ olduğunu ise şu şekilde belirtmektedir: “Türkiye’de her eve giren, en çok satış yapan gazetedir (sayı, 35, s.11).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘sayfa sayımın arttığını’ okurlarına şu şekilde belirtmektedir: “Çocuk Sesi sizin için her şeyi yapacaktır. Geçen sene 8 sayfa idi. Sizden rağbet gördü. 12 Sayfa oldu. Bu sene 16 sayfaya çıkıyor. Şimdi 20 sayfa yapmayı düşünüyoruz (sayı,27, s.2).”

‘Çocuk Sesi’ dergisi, ‘bayram nedeniyle yayımlanamayacağını’ ise şu sözlerle ifade etmektedir: “Bayram münasebeti ile gazetemiz gelecek hafta çıkmayacaktır. 3 Haziranda Nefis bir kap içinde 12 sayfa olarak çıkacak nüshamızı bekleyiniz (sayı,22, s.2).” Bu ifadede dikkat çeken iki önemli unsur bulunmaktadır: Birinci unsur, ‘Çocuk Sesi’ bir ‘dergi’ olmasına rağmen ‘gazete’ olarak yazılmıştır. İkinci unsur ise okurlarının neden yayımlanmadığı hususunda merak etme ihtimaline karşı bayramı gerekçe göstererek bayramdan sonra yeniden yayımlanacağı sayfa sayısına kadar belirtilmektedir.

‘Çocuk Sesi’ dergisinin, ‘tatilde çıkarılmayacağı’ konusunda okurlarını bilgilendirdiği görülmektedir; “Sevgili Okuyucularımıza, mekteplerin tatil olması dolayısı ile biz de Çocuk Sesini tatilde çıkarmamayı düşündük. Bu üç ay içerisinde gelecek sene için yeni yeni tefrikalar, hikâyeler, karikatürler hazırlayacağız... Sevgili dostlarımıza şunu müjdeleyelim ki Çocuk Sesini yalnız tatil aylarında büyüterek ayda bir defa çıkarmayı düşünüyoruz (sayı, 23, s.9).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinin, ‘tatilde bir kere çıkarılacağı’ konusunda da okurlarını bilgilendirdiği görülmektedir; “Sevgili Karilerimize, bu nüshamız geç kaldığından dolayı bir çoklarınızdan mektuplar aldık. Siz tatilinizi yaparken bütün sene içinde yorulan muharrir ağabeyleriniz de biraz dinlenmek istediklerinden, Çocuk Sesini yalnız tatil aylarına mahsus olmak üzere ayda bir çıkaracağız (sayı, 43, s.2).”; “Mecmuamız yaz günleri bittikten sonra yine her zamanki gibi muntazaman çıkacaktır (sayı, 24-25, s.29).”

‘Çocuk Sesi’ dergisinin, okurlarına derginin gelecek sayısında ‘yayımlanacak olan konular’ hakkında da bilgi verdiği görülmektedir; “Yerde, Gökte, Suda, sergüzeşt, spor, seyahat hikâyeleri, Beyazlar, Siyahlar, Kırmızılar ve Sarılar memleketinde geçen en heyecanlı maceraları gelecek sene Çocuk Sesi sahifelerinde bulacaksınız. Çocuk sesi sizden çok büyük rağbet gördü. Bütün rakipleri yendi (sayı,23, s.9).

‘Çocuk Sesi’ dergisi, dönemin içinde bulunduğu ahval değerlendirildiğinde baskı kalitesinin ve renklendirmenin değerli bulunduğu süreçte, okurlarına dergi sayfalarının ‘her türlü renkte çıkarıldığını’ da belirtmektedir; “Size altı aydan beri Çocuk Sesi yalnız kendi tanıtmakla kalmadı. Her hafta türlü türlü renklerle çıkararak en hoşunuza giden hikâyeleri, romanları, eğlenceli yazıları sizi alakadar edecek şeyleri yazdı (sayı, 40, s.8).”

Yukarıdaki ifadelerin tümü dikkate alındığında ‘Çocuk Sesi’ dergisinin ‘okuyucularının sorunlarını ve beklentilerini dikkate alan okur merkezli bir yaklaşımının’ olduğu tespit edilmiştir.

#### 4. Sonuçlar

Türkiye Cumhuriyetinin Latin harfleri ile çıkan ilk çocuk dergisinde (ilk 50 sayısı) yer alan yazıların, 'yazım kuralları' ve derginin 'okurlarına karşı yaklaşımını' belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelime eklerinin yazılışının günümüzde yazıldığı gibi yazılmadığı, eklerinin yazımında '-a' veya '-e' geniş ünlüleri yerine, '-ı' veya '-i' dar ünlülerin kullanımının tercih edildiği tespit edilmiştir.

Bu sonuç doğrultusunda, Türkçe bazı eklerin 1928-1930 yılları arasında farklı yazıldığını söylememiz mümkündür. Nitekim 1 Kasım 1928 tarihinde 'Harf Devrimi' olarak nitelendirilen 1353 sayılı "Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında kanunun", kabulü üzerine Latin alfabesinin kullanıldığı ilk yıllarda bazı eklerin yazımında, günümüzde yani 90 yıl sonra değişiklikler olduğu saptanmıştır.

2. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin yazımında 'baskı hatası veya baskıya verildikten sonra gözden geçirilmediği' saptanmıştır. Bu sonuç kapsamında, derginin bir ara ayda üç sayı olarak da çıkarıldığı dikkate alındığında ve yoğun bir süreçten geçtikleri göz önünde bulundurulduğu takdirde baskı hatalarının kaçınılmaz olacağı muhakkaktır ancak Türkçe yazım kurallarına, imlâ ve noktalama işaretlerine önem verilerek baskı öncesinde yazıların mutlaka gözden geçirilmesi gerekmektedir.

3. 'Çocuk Sesi' dergisinin ilk 50 sayısı incelendiğinde bazı kelimelerin 'günümüzde kullanılmadığı ya da güncelliğini yitirdiği' bazı kelimelerin ise 'yazımının değiştiği' tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda, 1928 yılında yaklaşık 14 milyon olan Türk nüfusunun, 2018 yılında ise 80 milyonu aştığı göz önünde tutulduğunda ve aradaki kuşak geçişleri de dikkate alındığında güncelliğini yitiren kelimelerin olması doğal bir sonuçtur. Araştırma kapsamında elde edilen veriler incelendiğinde günümüzde kullanılmayan kelimelerin çoğunun Türkçe olmadığı da görülmektedir.

4. 'Çocuk Sesi' dergisinin okuyucularına karşı 'samimi bir üslup kullandığı, okura önem verip, görüşlerini dikkate aldığı ve okuyucu ile konuşuyormuş' gibi bir izlenim verdiği ve dergiyi yayımlarken de 'okur merkezli' yaklaşımı benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında derginin okurlarını kendisine bağlayan bir tutum içinde oldukları ve (dergiye gönderilen mektuplardan) geniş bir çocuk kitlesinin derginin gelecek sayılarını beklerken heyecanını dinç, beklentisini yüksek tutmasına vesile olduğu görülmektedir. Bu durum, derginin satış periyodunun yükselişe geçmesine de yardımcı olmuştur.

Bir doküman taraması ile elde edilen verilerin analizinden oluşan bu çalışma, 1928-1930 yılları kapsamında süreli çocuk dergisi üzerine yapılan bir incelemeden oluşmaktadır.

#### 5. Kaynaklar

Akbaş, O. (2009). Dünyada ve Türkiye'de Çocuk Edebiyatının Gelişimi.

Çelik, T. (2017). Çağdaş Çocuk Yazınındaki Süreli Yayınlar Üzerine Karşılaştırmalı İncelemeler. *TÜBİTAK BİDEB Çocuk Yazını Yaz Okulu Raporu*, 1-87, Mersin: Mersin Üniversitesi (18-22 Nisan 2017).

Çıkla, S. (2005). Tanzimat'tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi: Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 9, 104-105.

Forster, N. (1995). The analysis of company documentation. In C. Casell & G.Symon (Eds.) *Qualitative method in organizational research: A practical guide*. London: Sage.

Gelişli, Y. (2013). Çocuk Dergilerinde Millî Kimlik İle İlgili Değerlerin Sunuluşu. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 82-96.

Glaser, B. & Strauss, A. L. (1967). *Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine.

- Gürtunca, F. M. (1928). *Çocuk Sesi. 1* (25), 1-237. İstanbul: Ankara Caddesi, İlhami Fevzi Matbaası.
- Gürtunca, F. M. (1929). *Çocuk Sesi. 1* (25), 1-237. İstanbul: Ankara Caddesi, İlhami Fevzi Matbaası.
- Gürtunca, F. M. (1930). *Çocuk Sesi. 2* (50) 238-628. İstanbul: Ankara Caddesi, İlhami Fevzi Matbaası.
- Oğuzkan A. F. (1983). *Çocuk Edebiyatı. 3. Baskı*, Ankara: Emel Matbaacılık Sanayii.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk Edebiyatı: Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örnekleriyle*, Ankara: Anı Yayınları.
- Sarı, H. M. (2005). *Çocuk Eğitimine Bakış Açısı Yönünden Tercüman Çocuk ve Milliyet Çocuk Dergilerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ungan, S. ve Demir, E. (2016). Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme. *Türk Eğitim Dergisi, 1* (1), 40-65.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.9*.Genişletilmiş Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğitbaşı, Güran, K. (2014). Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5*, 37-56.

#### **İnternet Kaynakları**

- Cezayirlioğlu, H. (2012). *Çocuk Sesi Dergisi*. 28 Mart 2018,  
<http://www.halduncezayirlioglu.com/2012/10/cocuk-sesi-dergisi/>

**EXTENDED ABSTRACT****AN EVALUATION ON THE FIRST CHILDREN'S PERIODICALS OF THE REPUBLIC OF TURKEY PUBLISHED IN LATIN ALPHABET*****Introduction***

This study will make an evaluation on 'Çocuk Sesi' the first children's periodical of the Republic of Turkey written in Latin alphabet. 27 Kânunevel (December) 1928, the first edition of 'Çocuk Sesi' periodical was published weekly in the beginning, then in every two weeks, and monthly in summer season in İlhami Fevzi Printing Press under the leadership of Mehmet Faruk Gürtunca. In regards to the first children's periodical of the Republic of Turkey published in Latin alphabet (first 50 editions), this study aims to establish the articles' conformity to spelling rules and the approach of this periodical to its readers. The challenge of the study is to evaluate the words were used in the articles of 'Çocuk Sesi' periodical in regards to grammar and current utilization, and to define this periodical's approach towards its readers.

The sub-challenges of this study are given below:

1. What are the paragoges that are exposed to 'sound change' when writing in the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical?
2. What are the words that are 'spelt mistakenly' in 'Çocuk Sesi' periodical?
3. What are the words 'that lost its currency' or words 'whose spelling has changed' in the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical?
4. How is the 'Çocuk Sesi' periodical's 'approach towards its readers?'

***Method***

This study uses 'document analysis' technique which is one of the 'qualitative research methods.' Document analysis can be done in the following five steps: (1) accessing the documents, (2) checking their originality, (3) comprehending the documents, (4) analyzing the data, (5) using the data (Forster, 1995 akt. Yıldırım and Şimşek, 2013, p.223). The data of this study is examined based on these steps. In this study, analysis unit is determined upon 'word and sentence'. The obtained data is examined by separating into 3 different 'word' analysis unit, including 'Phonics,' 'Spelling Mistakes,' 'Words that Lost its Currency' while 'Periodical's Approach Towards its Reader' is analyzed by separating into 'sentence' analysis unit.

***Results and Discussion***

The following results are obtained based on the data gathered in this study carried out to define 'the spelling rules' and 'the periodical's approach towards its reader' in regards to the articles published in the first children's periodical of the Republic of Turkey published in Latin alphabet (its first 50 editions).

1. It is revealed when the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical are analyzed that the paragoges of some words were not spelt as today, and close vowels such as '-ı' and '-i' were used preferentially instead of open vowels such as '-a' and '-e.' According to this result, we may argue that some paragoges were spelt differently in 1928-1930. Moreover, we observed that today, namely 90 years later, there has been some amendments in the spelling of some paragoges compared to the first years of Latin alphabet utilization following "The Law on the Approval and Application of New Turkish Letters' no. 1353 which was regarded as 'Alphabet Revolution' on 1st November 1928.
2. When the first 50 editions of 'Çocuk Sesi' periodical are analyzed, we confirmed that there were some 'printing mistakes' in the spelling of some words or some words were not 'reviewed after printing.' According to this result, printing mistakes are inevitable considering the fact that this

periodical was published as three editions a month for some time and they were going through an intense process; however, the articles must be reviewed before printing by attaching more importance to Turkish grammar, dictation and punctuation.

3. When the first 50 editions of ‘Çocuk Sesi’ periodical are analyzed, we established that some words ‘are not used today any more or lost its currency’ and some words are ‘changed’ in regards to spelling. Based on this result, considering that the population of Turkey exceeded 80 million in 2018 which was almost 14 million in 1928 and considering the transitions between generations, it is a natural outcome that some words have lost their currency. When the data obtained throughout this study is analyzed, most of the words that are no longer used do not have a Turkish origin.

4. It is concluded that ‘Çocuk Sesi’ periodical used ‘a sincere genre’ to reach its readers, gave importance to them, paid attention to their views and wrote articles as if talking to its readers, and this periodical adopted a ‘reader-oriented’ approach ‘as if the same approach while publishing. Based on this conclusion, one may assume that the periodical adopted an approach that created a bond between the readers and the periodical resulting in a large group of children feeling very excited with high level of expectations while waiting for the next editions to be published (drawn from letters sent to the periodical). This also helped increase the sales of the periodical.